

УДК [355.01(470+571:477)351.862.4(474.5)]
DOI <https://doi.org/10.32782/2786-9385/2025-6-2>

СТРАТЕГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЛИТВИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ

Голдак-Горбачевська Тетяна Володимирівна,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри міжнародної інформації
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID ID: 0000-0001-8482-2033

У статті розглянуто еволюцію розвитку стратегії національної безпеки Литви в умовах російської військової агресії в Україні. Проаналізовано основні компоненти протидії елементам гібридної війни, оновлену стратегію національної безпеки, що враховувала зростаючі зміни геополітичних викликів. Виокремлено загрози для суверенності в умовах війни на теренах Східної Європи. Серед нових викликів системі безпеки вказано замасковані військові і розвідувальні засоби, які використовують іноземні держави для потенційного негативного впливу на політичну систему Литви, її військову міць, правоохоронні органи чи соціально-економічну стабільність. Серед чинників ризику виокремлено стійкість єдності євроатлантичної спільноти, на що впливають процеси загального і регіонального характеру, діяльність третіх країн, які можуть послабити трансатлантичні відносини, зобов'язання НАТО щодо колективної оборони, можливості Євросоюзу проводити загальну політику. Стверджено вирішальну роль у формуванні стратегії національної безпеки Литви у членстві в НАТО, ЄС та військовій підтримці США.

Проаналізовано кроки литовської влади на шляху реалізації стратегії національної безпеки у протидії міграційній кризі, закриття кордонів із Росією та Білоруссю, приєднання до санкцій проти агресора, закупівлі додаткового озброєння, здійснення заходів для підготовки мобілізації необхідних ресурсів держави, а також посилення кібербезпеки, захист критичної інфраструктури, протидія дезінформації та пропаганді.

Підкреслено сталу та активну підтримку територіальної цілісності України через надання їй усебічної допомоги у відбитті збройної агресії РФ. Литва лобіює інтереси України на міжнародних майданчиках, а впровадження литовського плану громадянського опору, що передбачає створення більш стійкого громадянського суспільства, а також визначення ролі держустанов у цьому процесі, слугує прикладом для вивчення.

Ключові слова: Литва, національна безпека, російська агресія, безпекові заходи, громадянський опір.

Holdak-Horbachevska T. V. National Security Strategy of Lithuania in the Conditions of Russian Aggression in Ukraine

The article examines the evolution of Lithuania's national security strategy in the context of Russian military aggression in Ukraine. The main components of countering elements of hybrid warfare, the updated national security strategy, which took into account the growing changes in geopolitical challenges, are analyzed. Threats to sovereignty in the context of war in Eastern Europe are highlighted. Among the new challenges to the security system, disguised military and intelligence assets used by foreign states for potential negative impact on the political system of Lithuania, its military power, law enforcement agencies or socio-economic stability are indicated. Among the risk factors, the stability of the unity of the Euro-Atlantic community is highlighted, which is influenced by processes of a general and regional nature, the activities of third countries that may weaken transatlantic relations, NATO's obligations regarding collective defense, and the ability of the European Union to pursue a common policy. The decisive role in the formation of Lithuania's national security strategy is affirmed by membership in NATO, the EU and military support from the United States.

The steps of the Lithuanian authorities towards the implementation of the national security strategy in countering the migration crisis, closing the borders with Russia and Belarus, joining the sanctions against the aggressor, purchasing additional weapons, implementing measures to prepare for the mobilization of the necessary state resources; as well as strengthening cybersecurity, protecting critical infrastructure, countering disinformation and propaganda are analyzed.

The article emphasizes the constant and active support for the territorial integrity of Ukraine by providing it with comprehensive assistance in repelling the armed aggression of the Russian Federation. Lithuania lobbies the interests of Ukraine on international platforms, and the implementation of the Lithuanian civil resistance plan, which provides for the creation of a more resilient civil society, as well as determining the role of state institutions in this process, serves as an example for study.

Key words: Lithuania, national security, Russian aggression, security measures, civil resistance.

Актуальність дослідження. Литва довгий час перебувала у складі СРСР та однією з перших оголосила про відновлення незалежності в 1990 р., що отримало дипломатичне визнання у серпні 1991 р. Відтоді незалежна Литовська Республіка своїми вдалими діями у напрямі євроінтеграції забезпечила собі економічну та військову безпеку входженням у ЄС та НАТО. Однак геополітичні виклики, пов'язані з прагненням імперської Росії повернути собі вплив у Центрально-Східній Європі та розв'язавши загарбницьку війну в Україні, змусили литовський уряд до перегляду стратегії національної безпеки та пошуку адекватних відповідей на зростання гібридної війни Росії у Європі. Вивчення досвіду успішної європейської демократії допоможе зрозуміти тенденції та виклики, нові загрози національній безпеці та налагодженій системі безпеки Європи, збереження якої без адекватної силової протидії стало практично неможливим.

Мета статті – аналіз змін у системі національної безпеки Литви, пов'язаних із сучасними викликами системі європейської безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оновлення національної стратегії для реагування на зміни в безпековій обстановці зафіксоване у постанові сейму Литви за грудень 2021 р. [1]. Сучасні литовські дослідники Б. Праневічене та А. Василяускене представляють поетапний розвиток системи національної безпеки Литовської Республіки, її складові компоненти, зосередившись на самому понятті та концепціях національної безпеки, встановлені на законодавчому рівні держави. У їхніх працях безпекова політика заснована на ідеї підпорядкування інтересів усіх членів суспільства або окремих осіб інтересам

держави. Окремо розглянуто питання безпеки людини та особистості. Окрім того, розкривається існуюча в Литовській Республіці концепція національної безпеки, описуються основні загрози національній безпеці Литви з поділом їх на військову, політичну та соціально-економічну сфери, а також указуються заходи, що вживаються для боротьби з ними [2]. Серед знаних дослідників змін безпекових чинників у Балтійському регіоні на переломі тисячоліть слід згадати В. Урбеліса, який проаналізував демократичні та інтеграційні процеси базовані на литовському досвіді [3]. Зростаючі елементи демократичного контролю над збройними силами та національною безпекою країни доповнили у своїх розвідках Т. Урбонас, Г. Ясутіс [4; 5]. Сучасні українські вчені І. Підберезних, І. Туряниця, ураховуючи позитивний досвід Литви у становленні та розвитку стратегії національної оборони, актуалізували безпекові аспекти у своїх дослідженнях [6; 7].

Виклад основного матеріалу дослідження. Безпекові виклики стали одними з пріоритетних у формуванні внутрішньої та зовнішньої політики для Литовської Республіки з відновленням нею незалежності у 1991 р. Навчені історичним досвідом литовці продовжували сприймати російську імперську політику як загрозу власній державності та прагнули у якнайшвидшу інтеграцію у всі європейські союзи та об'єднання, що гарантували б їхні цілісність та безпеку. Для НАТО Литва скоріше стала споживачем безпеки, та все ж цінності, свободи та демократизація суспільства дали змогу Литовській Республіці влитися в Альянс, оновити свої збройні сили, вирішити територіальні та етнічні суперечки, щоб відповідати критеріям членства [8]. Питання національної без-

пеки в Литві стало аспектом виховного процесу та розвитку особистості з пріоритетом відстоювання національних інтересів держави, збереження її культурної, історичної самобутності, соціально-економічної самодостатності [8; 6, с. 91–96].

Гарантами надійності національної безпеки Литви стали три опори: США, НАТО та ЄС, а також налагодження тісної співпраці зі скандинавськими державами. Вирішальну роль у формуванні стратегії національної безпеки литовська влада відводить членству в НАТО та військовій підтримці США. В економічній сфері безпеки головну роль відіграє ЄС. Підвищення колективного характеру оборони, посилення НАТО і поряд із цим військова присутність у регіоні діють як стримувальний фактор і гарантія безпеки Литовської Республіки. ЄС надає додаткові гарантії безпеки, підтримує інфраструктурні проекти Литовської Республіки та інших країн регіону, які підвищують економічну та енергетичну безпеку країн Балтії [7, с. 323–333].

Загрози для суверенності Литовської Республіки зросли у зв'язку з початком російської експансії в Україну 2014 р., безпосередньою близькістю та сусідством з імперською Росією, що декларує свою зовнішню політику необхідністю захисту російської меншини в країнах колишнього СРСР. Парламент Литви затвердив оновлену стратегію національної безпеки, ураховуючи зростаючі зміни геополітичних викликів у 2021 р. За документ тоді проголосували 107 членів сейму, ніхто не був проти, один утримався. У стратегії перераховано 14 загроз, небезпек і чинників ризику. Оновлений проект Національної стратегії безпеки підготував ще попередній уряд, і це були ґрунтовні зміни після останніх правок 2012 р. Першим номером у стратегії є конвенційна військова загроза, яку уособлювали «підготовка і воля Російської Федерації до використання військової сили для досягнення своїх цілей, концентрація і розвиток її військових потужностей по сусідству з Литовською Республікою». Ураховувалися і фактори наростання

гібридних форм війни та загрози «п'ятої колони». Під другим номером у списку загроз вказано замасковані військові і розвідувальні засоби, які використовують іноземні держави для потенційного негативного впливу на політичну систему Литви, її військову міць, правоохоронні органи чи соціально-економічну стабільність. Серед загроз виокремлено стійкість єдності євроатлантичної спільноти, на що впливають процеси загального і регіонального характеру, діяльність третіх країн, які можуть послабити трансатлантичні відносини, зобов'язання НАТО щодо колективної оборони, можливості Євросоюзу проводити загальну політику. Серед звичних загроз: нестабільність у регіоні і світі, тероризм, екстремізм, радикалізація, інформаційні та кібернетичні загрози, економічна і енергетична залежність, уразливість економіки, соціальна та регіональна відчуженість, демографічна криза, організована злочинність, корупція, екстремальні ситуації на державному та міжнародному рівнях, можливі міграційні кризи [9].

Виклики національним інтересам у сфері безпеки та оборони актуалізувалися у листопаді 2021 р., коли Литва та Естонія через міграційну кризу, спровоковану російською владою на кордоні, почали зводити додаткові прикордонні загородження, які б ускладнили потрапляння нелегалів на їхні території. На початку квітня 2022 р. країни Балтії разом із Польщею, реагуючи на повномасштабне вторгнення Росії в Україну, закрили свої кордони з Росією та Білоруссю. Дбаючи про оборонні можливості, у грудні 2022 р. Литва уклала договір зі США на закупівлю восьми реактивних систем HIMARS, ракет великої дальності ATACMS та боєприпасів на 495 млн дол. Згідно з рішеннями саміту НАТО, що проходив у м. Вільнюс (липень 2023 р.), розширено присутність військ НАТО на східному фланзі, три багатонаціональні бойові групи батальйонного типу на території країн Балтії реорганізовано у більш чисельні та боєздатні бригади. У 2024 р. активно обговорювалося швидке розміщення додаткового

контингенту з 4 тис. німецьких військовослужбовців для дислокації у Литві. На тлі загострення безпекових викликів для країн Балтії вирішального значення набуло посилення партнерських відносин зі США. Свідченням цьому стали візити американських високопосадовців, зокрема президента Дж. Байдена, у Литву в липні 2023 р. [10].

Упровадження посилених заходів в елементах національної безпеки в Литві відбулося з відновленням строкової служби в 2015 р. На тлі російської агресії в Україну підготовлено Стратегію національного опору, згідно з якою 50% литовців мають бути задіяні в обороні країни, передусім, за рахунок спеціального навчання держслужбовців, здобувачів вищої освіти, резервістів [10]. Із метою захисту своїх кордонів від провокаційних дій із боку Росії та Білорусі Балтійські країни узгодили будівництво оборонних та загороджувальних споруд у прикордонних районах. Запроваджено заборону на в'їзд автотранспорту з російськими номерами, посилено контроль у процедурі отримання громадянства, подовження дії посвідок на проживання та віз. У всіх Балтійських республіках на нормативно-правовому рівні неприпустимою є підтримка російської агресії в Україні. Також важливим напрямом зміцнення національної безпеки країн Балтії є подолання енергетичної та економічної залежності від Росії та переорієнтація на північноєвропейський ринок. Зокрема, Литва стала першою країною ЄС, яка 2 квітня 2022 р. повністю відмовилася від російського газу, долучившись до запровадження санкцій проти Російської Федерації [10].

Розширення змісту литовсько-американської співпраці в рамках НАТО та на партнерському рівні дало змогу з 2023 р., договором, підписаним послом США Енн Холл, узаконити статус американських військових, статус військовослужбовців США і членів їхніх сімей. Згідно з домовленостями, США надавалося право судити своїх військових, які вчинили злочини, але передбачалися винятки: Литва могла перейняти юрисдикцію в особливо важливих для

неї питаннях. Угода також передбачала право США користуватися певними військовими об'єктами, хоча вони залишалися власністю Литви. США ще з 2014 р. дислокували в Литві роту своїх військових для участі у навчаннях, а відтепер сюди приїздив батальйон із дислокованої в Польщі бригади [11].

Литовська Республіка постійно сприймала загрозу потенційної збройної агресії з боку Росії, передусім, через наявність спільного кордону з мілітаризованою Калінінградською областю РФ та Білоруссю. Тому нарощування військового потенціалу РФ, а також її збройну агресію проти України сейм Литви сприймав через призму підготовки Росії до тривалої конфронтації з державами – членами НАТО. З огляду на активну мілітаризацію РФ та її готовність застосовувати військову силу, агресивна політика останньої є для Литви найпершою і найбільшою загрозою національній безпеці. Тому поруч із присутністю на території Литви іноземних військових формувань НАТО Литовська Республіка спрямовує зусилля на одночасне посилення спроможностей власних збройних сил. Окрім того, Литва сприймає поточну військову допомогу Україні в протидії російській агресії як необхідний внесок у довгострокову спільну безпеку [12].

За результатами національної оцінки загроз від 2024 р. першочергові небезпечні тенденції для Литви такі: відмова РФ від деескалації ситуації довкола України; продовження Росією підготовки до тривалої конфронтації з НАТО; спроби Росії підірвати підтримку держав Заходу для України; розвиток відносин РФ із державами Глобального Півдня для формування антизахідної коаліції; збереження контролю Росії над Білоруссю; збільшення військового потенціалу останньої завдяки присутності російських військових і нестратегічної ядерної зброї РФ; активізація розвідувальної діяльності Китаю проти Литви (зокрема, у кіберпросторі); зростання інтенсивності інформаційних атак РФ проти Литви та сусідніх держав. Відповідно, пріоритетними питаннями національної безпеки й оборони зали-

шалися розвиток національних збройних сил; надійні зобов'язання союзників щодо колективної оборони в рамках НАТО; стійкість держави і суспільства; подальша підтримка України у протидії агресії РФ [12].

Литва співпрацює із союзниками для впровадження ротаційної моделі проти-повітряної оборони НАТО, погодженої на саміті у Вільнюсі 2023 р. Задля цього литовська сторона проводить спільні навчання своїх збройних сил з державами – членами Альянсу, зокрема Нідерландами. Також над територією Литви, Латвії та Естонії діє місія НАТО з патрулювання повітряного простору, яка підіймає винищувачі для перехоплення літаків РФ, що регулярно порушують правила польотів у міжнародному повітряному просторі над Балтійським морем. Литовська Республіка здійснює заходи для підготовки мобілізації необхідних ресурсів держави, а також посилює кібербезпеку, захист критичної інфраструктури, протидію дезінформації та пропаганді. Це особливо актуально з огляду на велику кількість інформаційних атак проти Литви з боку РФ і Білорусі. 2023 р. литовські оборонні відомства виявили понад 3,5 тис випадків ворожої інформаційної діяльності. Серед поширених пропагандистських наративів – звинувачення в бік Литви й НАТО щодо провокування ними Росії та Білорусі, планування державами-союзниками спроб військової агресії проти РФ тощо. Дезінформаційні кампанії також стосувалися дискредитації військового потенціалу Альянсу та Литви, економічної та збройної підтримки західними державами України.

Литовська Республіка демонструє сталу та активну підтримку територіальної цілісності України через надання їй усебічної і безперешкодної допомоги у відбитті збройної агресії РФ. Литва лобіює інтереси України на міжнародних майданчиках; підтримує запровадження комплексних і жорстких санкцій проти РФ; підтримує механізми з деокупації українських територій (зокрема, започаткування «Міжнародної кримської платформи») і далі надає Україні

збройну допомогу включно з бойовими літаками й ракетами дальнього радіуса дії. На 2023 р. Литва увійшла до трійки держав, які надали Україні найбільші обсяги допомоги відносно розміру своєї економіки. На травень 2024 р. загальна сума військової підтримки литовської сторони Україні сягнула 616 млн євро (при цьому запланований обсяг довгострокової підтримки – 1 млрд євро) [12].

Литовський план громадянського опору, уведений стратегією національної безпеки, передбачає створення «більш стійкого, вольового громадянського суспільства», а також визначення ролі держустанов у цьому процесі. Імплементация плану поділена на кілька етапів. Перший триватиме до кінця 2025 р. і містить 40 заходів, спрямованих на виховання молоді та просвітництво в питанні громадянського опору серед усього населення Литви. Стратегія підготовки громадян до громадянського опору передбачає обов'язкове навчання всіх державних службовців, шкільних учителів, учнів 11–12-х класів, осіб, які проходять альтернативну службу в системі національної оборони, і членів Союзу стрільців Литви у віці від 18 років і старше. Стратегія передбачає посилення освіти та інформування громадян про сучасні загрози, національну безпеку та можливості зробити свій внесок в оборону країни [13].

Міністр закордонних справ Габріелюс Ландсбергис представив десять пунктів зі зміцнення національної безпеки Литви, який включає податок на оборону, загальний військовий обов'язок, інвестиції в оборонну промисловість. Серед десяти пунктів очільник МЗС відзначив ідеали світового порядку, заснованого на правилах і правах людини. Міністр висловив переконання, що США і НАТО є основними стовпами безпеки Литви, а німецькі союзники – європейською опорою, і необхідно зробити все, щоб військова частина розміром із бригаду «могла якнайшвидше і без перешкод улаштуватися в Литві» [14].

Україна та Литва підписали безпекову угоду 27 червня 2024 р., яка передбачає, зокрема, щорічну безпекову під-

тримку України з боку Литви у розмірі 0,25% її ВВП. Також потенційно Литва відновить військову тренувальну місію в Україні і допомагатиме у сфері сучасного військового обладнання: наземного, повітряного, морського, космічного та кіберелектромагнітного. Країни співпрацюватимуть у питаннях розвідки, гібридних і ядерних загроз. А ще угода передбачає посилення захисту критичної інфраструктури, надання Україні гуманітарної допомоги, участь у відбудові. «У документі чітко закріплена підтримка Української формули миру та членства нашої країни в ЄС і НАТО. Окремі блоки стосуються притягнення агресора до відповідальності, посилення санкцій проти РФ та роботи над створенням компенсаційного механізму» [15]. Основними компонентами безпекових зобов'язань, що охоплюються цією Угодою, є: забезпечення регулярних зустрічей між Сторонами в межах стратегічного та політичного діалогу з усіх питань, що стосуються оборони України від агресора та допомоги Україні; надання Литвою військової, гуманітарної та фінансової підтримки Україні для захисту та відновлення її територіальної цілісності в межах міжнародно визнаних кордонів; поглиблення взаємовигідного співробітництва у сфері безпеки; зміцнення

економічної й енергетичної стабільності та стійкості України; підтримка якнайшвидшого руху України до членства в НАТО, зокрема шляхом надання допомоги Україні у виконанні порядку денного реформ і подальшому підвищенні оперативної сумісності з НАТО, обміну литовським досвідом і знаннями; підтримка набуття Україною повноправного членства в ЄС [16].

Висновки. Литовська Республіка з огляду на агресивні дії сусідньої Російської Федерації по відношенню до України починаючи з 2014 р. переглянула та доповнила стратегію національної безпеки через призму підготовки Росії до тривалого конфлікту з європейськими державами – членами НАТО. Спрямовуються зусилля на посилення обороноздатності власних збройних сил у переозброєнні, навчанні, утриманні на своїй території союзних військ США, Німеччини. В останні роки литовська влада активно працює над концепцією створення спротиву громадянського суспільства зовнішній агресії, упроваджуючи нові освітні програми, залучивши до підготовки нові кадри. Окрім того, Литва активно підтримує Україну у боротьбі проти Росії, використовуючи матеріальні та дипломатичні ресурси, убачаючи у цьому внесок у систему колективної безпеки Європи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. National Security Strategy of the Republic of Lithuania. 2021. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3ec6a2027a9a11ecb2fe9975>
2. Praneviciene B., Vasiliauskienė V. The development of the national security system in Lithuania and contemporary security challenges. *Internal Security*. January 2016. № 8(1). P. 59–176. DOI: 10.5604/20805268.1231549. URL: https://www.researchgate.net/publication/313816783_The_development_of_the_national_security_system
3. Urbelis V. Democratization and integration: DCAF in the Baltic States. Legal framing of the democratic control of armed forces and the security sector: norms and realities. Belgrad, 2001.
4. Urbonas T., Urbelis V. The challenges of civilmilitary relations and democratic control of armed forces: the case of Lithuania. Democratic control of the military in postcommunist Europe: guarding the guards. Houndmills: Palgrave, 2002.
5. Ясутіс Г. Оцінка важливих елементів демократичного контролю над збройними силами в Литві. *Питання безпеки людини в контексті реформування безпекового сектору країн Східної Європи* / за заг. ред. О. Хилька, О. Титарчука. Київ, 2017. С. 52–59.
6. Підберезних І. Сектор безпеки Литви як об'єкт адміністративно-правового регулювання. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Вип. 1(42). С. 91–96.
7. Туряниця І. Пріоритети оборонної політики та національної безпеки Литовської Республіки на сучасному етапі. *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету*. 2017. Вип. 18. С. 323–333.

8. Nivedita Das Kundu. The Baltic States' Search for Security. *Strategic Analysis: A Monthly Journal of the IDSA*. July–September. 2003. Vol. XXVII. No 3. URL: https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/sa/sa_jul03/sa_jul03kun01.html

9. Литва затвердила оновлену стратегію нацбезпеки 17 січня 2022. URL: <https://day.kyiv.ua/news/271221-lytva-zatverdyla-onovlenu-stratehiyu-natsbezpeky>

10. Зміцнення безпеки країн Балтії в контексті зміни стратегічної концепції оборони НАТО: значення для України. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/zmitsnennya-bezpeky-krayin-baltiiv-konteksti-zminystrategichnoy>

11. Литва і США підписали угоду про статус американських військових. 17.01.2023. URL: <https://day.kyiv.ua/news/271221-lytva-zatverdyla-onovlenu-stratehiyu-natsbezpeky>

12. Каракуц О. Основні тенденції зовнішньої політики і національної безпеки Литви в умовах російсько-української війни. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/osnovni-tendentsiyi-zovnishnoyi-polityky-i-natsionalnoyi>

13. Литва готує стратегію громадянського опору: 50% населення протидіятимуть окупанту. 23.08.23. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/08/23/7168087/>

14. Глава МЗС Литви сформував 10 пунктів стратегії з нацбезпеки. 23.08.24. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/11/24/7174238/>

15. Кузьменко Ю. Які умови безпекової угоди між Україною та Литвою? 27.06.24. URL: <https://suspilne.media/778339-aki-umovi-bezpekovoii-ugodi-miz-ukrainou-ta-litvou/>

16. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Литовською Республікою. 27.06.2024. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU24070>

REFERENCES:

1. National Security Strategy of the Republic of Lithuania. (2021). Retrieved from: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3ec6a2027a9a11ecb2fe9975> [in English].

2. Praneviciene, B. Vasiliauskiene, V. (2016). The development of the national security system in Lithuania and contemporary security challenges. *Internal Security*. 8 (1). 59–176. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/313816783_The_development_of_the_national_security_system [in English].

3. Urbelis, V. (2001). Democratization and integration: DCAF in the Baltic States. Legal framing of the democratic control of armed forces and the security sector: norms and realities. [in English].

4. Urbonas, T., Urbelis V. (2002). The challenges of civilmilitary relations and democratic control of armed forces: the case of Lithuania. Democratic control of the military in postcommunist Europe: guarding the guards. [in English].

5. Yasutis, H. (2017) Otsinka vazhlyvykh elementiv demokratychnoho kontroliu nad zbroinymy sylamy v Lytvi [Assessment of important elements of democratic control over the armed forces in Lithuania]. *Pytannia bezpeky liudyny v konteksti reformuvannia bezpekovooho sektoru krain Skhidnoi Yevropy* / Za zah. red. Khylyka M., Tytarchuka O. 52–59. [in Ukrainian].

6. Pidbereznykh, I. (2022). Sektor bezpeky Lytvy yak ob'ekt administratyvno-pravovoho rehuliuвання [The security sector of Lithuania as an object of administrative and legal regulation]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*. 1(42). 91–96. [in Ukrainian].

7. Turianytsia, I. (2017). Priorytety oboronnoi polityky ta natsionalnoi bezpeky Lytovskoi respubliky na suchasnomu etapi [Priorities of defense policy and national security of the Republic of Lithuania at the present stage]. *Naukovi zoshyty istorychnoho fakultetu Lvivskoho universytetu*. 18. 323–333. [in Ukrainian].

8. Nivedita Das Kundu. (2003). The Baltic States' Search for Security. *Strategic Analysis: A Monthly Journal of the IDSA*. July–September. XXVII. 3. Retrieved from: https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/sa/sa_jul03/sa_jul03kun01.html [in English].

9. Lytva zatverdyla onovlenu stratehiu natsbezpeky [Lithuania approved an updated national security strategy]. (2022). Retrieved from: <https://day.kyiv.ua/news/271221-lytva-zatverdyla-onovlenu-stratehiyu-natsbezpeky> [in Ukrainian].

10. Zmitsnennia bezpeky krain Baltii v konteksti zminy stratehichnoi kontseptsii oborony NATO: znachennia dlia Ukrainy [Strengthening the security of the Baltic States in the context of changing NATO's strategic defense concept: implications for Ukraine]. Retrieved from:

<https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/zmitsnennya-bezpeky-krayin-baltiyyi-v-konteksti-zminystrategichnoy> [in Ukrainian].

11. Lytva i SShA pidpysaly uhodu pro status amerykanskykh viiskovykh [Lithuania and the United States signed an agreement on the status of American military personnel]. (2023) Retrieved from: <https://day.kyiv.ua/news/271221-lytva-zatverdyla-onovlenu-strategiyu-natsbezpeky> [in Ukrainian].

12. Karakuts, O. Osnovni tendentsii zovnishnoi polityky i natsionalnoi bezpeky Lytvy v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny [Main trends in Lithuania's foreign policy and national security in the context of the Russian-Ukrainian war]. Retrieved from: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/osnovni-tendentsiyi-zovnishnoyi-polityky-i-natsionalnoyi> [in Ukrainian].

13. Lytva hotuie stratehiiu hromadianskoho oporu: 50% naselennia protydiiatymut okupantu [Lithuania is preparing a strategy of civil resistance: 50% of the population will oppose the occupier]. (2023). Retrieved from: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/08/23/7168087/> [in Ukrainian].

14. Hlava MZS Lytvy sformuvav 10 punktiv stratehii z natsbezpeky [Lithuanian Foreign Minister formulates 10-point national security strategy]. (2024) Retrieved from: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/11/24/7174238/> [in Ukrainian].

15. Kuzmenko, Yu. (2024). Yaki umovy bezpekovoï uhody mizh Ukrainoiu ta Lytvoiui [What are the terms of the security agreement between Ukraine and Lithuania]. Retrieved from: <https://suspilne.media/778339-aki-umovi-bezpekovoï-ugodi-mizh-ukrainou-ta-litvou/> [in Ukrainian].

16. Uhoda pro spivrobotnytstvo u sferi bezpeky mizh Ukrainoiu ta Lytovskoiui Respublikoiui [Agreement on Security Cooperation between Ukraine and the Republic of Lithuania]. (2024). Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/MU24070> [in Ukrainian].

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Стаття надійшла до редакції 15.10.2025

Стаття прийнята 06.11.2025

Статтю опубліковано 30.12.2025